

TÜRÜK
Uluslararası Dil, Edebiyat
ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
2016 Yıl:4, Sayı:8
Sayfa:208-218

ISSN: 2147-8872

TÜRK KÜLTÜRÜNDE HIRSIIZ ARGOSU

Savaş Şahin*

Özet

Konuşma biçimlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan etkenler çok farklıdır. Konuşmanın biçimi, konuşanın eğitim seviyesine ve toplumun hangi sınıfına ait oluşuna bağlıdır. İnsanın sürekli içinde bulunduğu sosyal çevresi, yaşadığı yer, yaşam tarzı ve biçimi, cinsiyeti, ait olduğu kültür, inanç, psikolojik ve biyolojik durumu gibi etkenler insanların konuşma biçimlerine etki etmektedir. Dil, farklı kültürler içinde değişime uğramakta ve farklı şekilde kullanılabilir. Hâkim kültür içerisinde farklı gruplar kendi içlerinde bir dil veya konuşma biçimi meydana getirebilmektedir. Kısaca, farklı sosyal çevreler dili farklı şekillerde kullanabilmektedir.

Hırsızlar kendi aralarında şifreli bir dil kullanmaktadır. Ancak bu işi meslek edinmiş hırsızlar kendi aralarında ve kendilerinin anlayabileceği, bir nevi meslek argosu olan hırsızlıkla ilgili argo kelimeleri kullanmakta ve böylelikle daha rahat anlayabilmektedirler. Hırsız argosu, yalnızca bu mesleğe mensup kişilerin anlayabileceği, aralarında anlaşmayı sağlayabilmek amacıyla kullandıkları özel bir dildir. Hırsızlar farklı alanlarda uzmanlaşabildiği gibi belli bir alanda da uzmanlaşabilmektedir. Hırsızlar; muslukçu, askıcı, sinyalci gibi gündelik hayatta kullandığımız kelimelerle uzmanlık alanlarını isimlendirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Argo, Hırsız Argosu, Hırsız Argosuyla İlgili Fiiller, Hırsızlıkla İlgili İsimler.

THIVES SLANG IN TURKISH CULTURE

Abstract

The factors which lay the groundwork for appearing speaking styles are different. Speaking styles are dependent on education level of the speaker and concerning level of the society. Some factors such as social environment that people are perpetually included, the place where people live, life styles, gender, culture, belief, psychological and biological situations are effective on speaking styles. Different groups in dominant culture may generate a language or speaking style in their own way.

• Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü Öğretim Üyesi, savassahin06@hotmail.com

Briefly, different social environments may use the language in different styles.

Thieves are using an encrypted language among themselves. However, this business is acquired using professional thieves themselves, a kind of jargon and slang words could be understand so that they can deal more comfortable. Theft slang words is a special language that only understood by the members of these professions. They use in order to ensure the agreement between them. Thieves specializing in different areas , have specialized in various fields like branches of a kind of profession. Plumber , paver , named it the words we use in everyday life in areas of expertise such as signaller.

Key Words: Slang, Thives slang, Verb Related to Thives Slang, Noun Related to Thives Slang.

Giriş

Alt kültürlerin kendine has konuşma biçimi diyebileceğimiz argoyu Aksan; “Her ülkede, her dilde görülen, toplum içinde bir kesimin ya da öbeklerin farklı bir biçimde anlaşmayı sağlamak amacıyla oluşturduğu özel bir dildir” şeklinde tanımlamıştır (Aksan, 1998: 89). Hırsız argosu da argonun bir alt alanıdır. Hırsızlar, kendi aralarında konuşurken gündelik kelimeler kullanarak bunları şifrelemekte ve aralarında gizli bir dil kullanmaktadırlar: *Teyzemlere gidiyorum.* (Hırsızlığa çıkıyorum.) *Teyzemlere gittim.* (Şu anda hırsızlık yapacağım evin içindeyim.) *Yemek yedin mi?* (Evde çalınacak bir şey buldun mu?) *Hayır yemedim.* (Çalınacak kayda değer bir şey yok.) *Yemek yiyorum.* (Şu an evdeyim, iş üzerindeyim)(www.sabah.com.tr./yasam/2012/03/03/hirsizlerin-sifreleri).

Yukarıdaki konuşmaları gizli dil olarak kabul edebiliriz. Oysa, hırsız argosu dediğimiz şey hırsızlığı meslek edinmiş kişilerin bildiği ve kullandığı bir dildir. Hırsızlık yaparken grubun üyeleri kendi aralarında şifreli bir dil kullanılır. Yazımızın kaynak kişisi olan Veysel A. hırsızlık yapmaya çıktıklarında, eğer önceden kendi aralarında telefon konuşması yapacaklarsa, günlük dilde konuşulan sıradan sözcükleri veya cümleleri şifreleştirdiklerini söylemiştir. Bu şifreli dil standart değildir ve duruma göre değişebilir.

Bu çalışmayı yapmadan önce, cezaevinde hırsızlık argosuyla ilgili bir çalışma yapmak üzere Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Müdürlüğüne bir dilekçe verilmiş, aynı kurum B.03.0.CTE.16.204.06.03.-933/14309 sayılı cevap yazısıyla, tarafımıza cezaevinde sözlü envanter talebimizin uygun görülmediği bildirilmiştir. Konuyla ilgili bazı bilgiler Konya Açık Cezaevinde yatmış ve küçük yaşlardan beri hırsızlık yapan, hırsızlık suçundan sabıkası olan Konyalı Veysel A.’dan edinilmiştir. Bu bilgilere ek olarak hırsızlıkla ilgili argo isim ve fiiller argo sözlüklerden (Aktunç 2008, Püsküllüoğlu 2004, Devellioğlu 1945, Arslan 2009, Sezgin 2013, Ersoylu 2004) taranarak ve iki hükümlünün beyanlarına dayanarak tespit edilmiştir.

Fransızca bir kelime olduğu hemen hemen bütün kaynaklarda kabul edilen (Arslan 2009:5) ve birçok tanımı yapılan *argo* kendi sosyal çevreleriyle sınırlı yaşayan ve genel olarak toplumun, özel olarak da içinde buldukları topluluğun geri kalan kesiminden ayrılmak ya da korunmak isteyen, yaşama ortam ve biçimleri birbirine yakın kişilerce yaratılıp benimsenmiş sözcükler, deyimler bütünü; bu sözcükler bütününe dayalı konuşma biçimidir (Aktunç, 2008:16).

Argo, 13. yüzyıldan itibaren dar bir çevreye özgü, bozuk dil olarak varlık göstermiş, 15. yüzyılda özellikle hırsızların kullandığı gizli dil olarak belli dokümanlarda tespit edilmiştir. Argo, Fransızcada ‘hırsız ve dilenci dili’ olarak ortaya çıkmıştır. Türkçede de ‘lisân-ı erâzil’, ‘lisan-ı hezele’, ‘külhanbeyi dili’ ve ‘kayış dili’ olarak tanımlanmıştır (Mangır, 2011:233-234).

Aktunç’a göre Türk argosunun alanlarını öncelikle genel ve alan argosu şeklinde iki başlığa ayırmış ve bunları da 18 alana ve 6 ana öbeğe ayırarak sınıflandırmıştır. 1. Suç dünyası (hırsız, uyuşturucu, kumar, kabadayı, dilenci argoları) 2. Kapalı dünyalar (hapishane, yatılı okul, kısıla, denizcilik argoları) 3. Azınlık Dünyası (etnik azınlıklar, göçmen argosu) 4. Cinsel dünya (cinsel, eşcinsel, fuhuş) 5. Alışveriş dünyası (esnaf, şoför, eğlence yerleri argosu), 5. Spor dünyası (spor argosu) (Aktunç, 2008: 11). Özkan bunlara ek olarak İnanç dünyası: Dini grupların (tarikatarlar, cemaatler), fikir gruplarının (sağ, sol, parti, dernek, loca, kulüp) argosu. İletişim dünyası: Radyo ve televizyonlardaki sunucuların, internet, telefon ve mektup arkadaşlarının argosu. Gizlilik (suçu gizleme, ticari sırları gizleme, inanç sırlarını gizleme, müstehcenliği gizleme), grup kimliği oluşturma, özent, eğlence, sanat ve edebiyat, aykırılık, ilgiyi ve dikkati çekme (Özkan, 2002: 26–30) gibi alanlar da argo sınıflandırmasına sokulmuştur.

Türkiye argosu taranıp incelendiğinde, argo sözcük ve deyimler ile konuşma biçimlerinin önce belirli alanlarda doğduğu (Aktunç, 2008) daha sonra belli ana alanlarda yoğunlaştığı (Özkan 2002: 26–30) zamanla halk arasında kalıcı olduğu ve sözlüklerde yer bulduğu görülmektedir. Dahası, bugünün argosu yarının standart diline dâhil olabilir veya kulağa aptalca ve suni geldiği için yahut başka nedenlerle kullanımdan çıkabilir (Çobanoğlu, 2005:234-235). Argo kapalı bir alandır ama zaman içinde ölçünlü dile sızmasıyla yaygınlık kazandığı olur (Püsküllüoğlu, 2004:11). Argo sözcükler zamanla deyimleşebilir. Özezen’e göre, iki ya da daha fazla sözcükten oluşan argo anlatımlar toplumun bütün kesimlerince anlaşılıp kullanılmaya başlayınca deyim özelliği kazanırlar. Başka bir deyişle, özel bir dil bir şifre dil olan argo toplumun geneli tarafından kullanılırsa artık şifre özelliği kalmaz ve deyimleşir (Özözen, 2001:877).

Argonun bir özelliği gizliliğidir. Bunun sebebi suçlar ve sırlar, müstehcenlik ve kapalıdır. Grup kimliğinde oluşan argo, özent ve aykırı görünme, samimi konuşmaya çalışma dilidir. Sokağın, çarşı pazarın dili argo ile doludur (Naskali-Sağol, 2002).

Büyük Türkçe Sözlük’te argo “ 1. Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim. 2. Kullanılan ortak dilden ayrı olarak aynı meslek veya topluluktaki insanların kullandığı özel dil veya söz

dağarcığı, jargon. 3. *mec.* Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim.” şeklinde açıklanmıştır (tdk.terim.gov.tr).

Arslan’a göre günümüzde argonun sınırlarını çizmek, hangi kelimelerin veya deyimlerin kesin olarak argo olduğunu tespit etmek mümkün değildir. Argo kavramlar için bazı kıstaslar olmasına ve ilgili kaynaklarda bazı belirleyici ölçüler konulmasına, tanımlar yapılmasına rağmen argo kavrama yakın anlamlar ifade eden şu kavramlar arasında “argo (pis argo, yüksek argo, genel argo, özel argo), jargon, mecaz, kinaye, deyim, kaba dil, kaba veya aşağılık dil, özel dil, teklifsiz konuşma, teklifsiz dil, halk dili, alay, şaka ve hakaret yollu ifadeler, apaş dili, külhanbeyi ağzı, tulumbacı ağzı, ayaktakımı ağzı, kayış dili” kesin bir sınır çizmek kolay değildir. Kısaca neyin argo neyin argo olmadığını belirlemek oldukça zordur. Bir sözcüğün değişik anlamlarından birinin argo sayılması için anlamlarından biriyle kullanılması halinde, yalnızca sınırlı bir topluluk tarafından anlaşılabilmesi gerekir (Arslan, 2009:27-28). Argo bir gruba ait özel bir dil olduğu için geniş bir kitle tarafından kullanılmaya başladığında sözcük argo özelliğini yitirir.

Argonun; dıştan görüldüğü kadar basit, sade, ortaya çıkması çok da kolay olan bir dil olmadığı ifade edilebilir. Argo oluşumunun, kıvrak bir zekâ ve kelime hazinesinin varlığıyla doğrudan ilgili olduğu ileri sürülebilir. Argo, bazen dilin güzel yönlerinden biri, dilin en kıvrak, en zeki yönü olarak ele alınabilir. Argonun gerçek anlamı, “belli bir gruba mensup insanların aralarında kullandıkları özel bir dil” biçimindedir. Ancak, insanlar bunu küfürle karıştırabilmektedirler. Argo, bazı durumlarda, dilin “gizli örgütü” olarak görülebilmektedir (Yıldız vd, 2003:5).

Bütün argoların ortak bir tarafı bulunmaktadır. Bunları da doğuran başkalarından farklı bir dil konuşmak, yabancılar tarafından anlaşılmamak arzusudur. Toplumsal yaşama alanlarında kültürleme sonucu oluşmuş, mecazî iletişim ihtiyacından kaynaklanan bir dil olan argo ile hakaret ve bayağılık içeren küfür kavramlarının çoğu zaman ülkemizde birbirine karıştırıldığı görülür (Yıldız, 2010:114). Argo küfür değildir. Argo ve küfür kavramlarını birbirine karıştırmamak bakımından küfüre kaba dil ya da bayağı dil demek yarar vardır.

Argoyle karıştırılan bir diğer kavram terim ise jargondur. *Jargon terimi* Fransızca açıklamalı sözlüklerde bozulmuş dil “langue corrompu” olarak ve dolandırıcıların aralarında kullandıkları dil olarak tanımlanmaktadır. Argo ve jargon arasında, alt sistemlerin karşılıklı ilişkilerinin sonuçları olarak ortaya çıkan belirgin sınır bulunmamaktadır. Argoları jargonlardan ayırmak her zaman mümkün değildir. Jargonizm kolay öğrenilir, az ya da çok herkes tarafından anlaşılabilir ve bu nedenle daha sık kullanılmaktadır. Jargon kelime kullanırken, konuşmacı belli bir toplumsal grup üyeliğini taklit eder ve bu toplumsal grubun konumunu ve tutumunu ifade eder. Modern Fransız dilinde argo terimi İngilizce konuşulan ülkelerde *slang* kelimesiyle aynı anlama sahiptir. Oxford Sözlüğü’nde slang sözcüğü, özel anlamda kullanılan yeni kelimelerden ya da ortak kullanılan kelimelerden oluşan, eğitilmiş insanların kullandıkları dil düzeyinden daha alt seviyedeki konuşma dili olarak tanımlanmaktadır. Argo, jargonun üretici (tohum) çekirdeği olarak, maksimum gruplar arası geleneklere bağlı ve kısmen sabit olan en kapalı alt sistemi ifade etmektedir. Her dilin kendine

göre bir sınırlılığı vardır: Argo maksimum, slang ise minimum sınırlılığa sahiptir (Ryzhkova, 2011:32-40).

1. Argoda Hırsızlık Türleri İçin Kullanılan İsimler

Hırsız kendisine âit olmayan bir şeyi çalan kişidir. Hırsızlıkta branşlaşma vardır. Yani hırsızların ayrı ayrı meziyetleri vardır. Kasa hırsızları, depo hırsızları, ev hırsızları gibi. Örneğin ev hırsızları depoya girip hırsızlık yapmaz ya da kasa hırsızı eve girip hırsızlık yapmaz. Her hırsız bir alanda uzmanlaşmıştır. Hırsızlar genelde silah, kesici alet vb. kullanmazlar. Genellikle aldatma yolunu seçerler. Belli başlı hırsız tipleri şunlardır:

1. Özel Kasa Hırsızları: Fabrikada, herhangi bir iş yerinde ya da bir evde bulunan kasayı soyan hırsızlar.

2. Depo Hırsızları: Depoları soyarlar.

3. Muslukçular: Camide abdest alan kişilerin astığı ceketlerden değerli eşyaları alırlar.

4. Kunduracılar: Kapı önlerinden ve camilerden ayakkabı çalarlar.

5. Hurdacılar: Bakır, demir gibi madenleri çalarlar.

6. Sarraflar: Kuyumcudan altın çalarlar. Sarrafa karı koca kılığında giren hırsızlar.

7. Tokatçılar: Sahte evrak düzenleyerek hırsızlık yaparlar.

8. Askıcılar: Gece evlere girip değerli eşya, para ya da altın vs. çalarlar.

9. Sinyalciler: Yolda boş boş dolaşip paralı insanları tespit ederler. Yoldan gelip geçenden sigara, yemek, yol parası isterler. İnsanın parası olup olmadığını öğrenmek için genellikle bozuk para isterler.

Bu kişiye para verildiğinde sinyalci para veren kişide çok para olduğunu tespit ederse hemen kaş göz işaretiyle yakınında bulunan diğer hırsıza haber verir.

10. Cepçiler: Kalabalık insan topluluğu arasında dolaşip insanlara hissettirmeden cepten para çalarlar. Bunlar genellikle baş parmaklarını kestirirler. Yolda birine çarparlar ve elini ceplerine atıp paralarını çalarlar. Cepçiler değerli eşyasını çalacağı kişiye sarılıp öper. Ahbapmış gibi davranır, onu tanıdığını söyler. Sarıldığı kişinin değerli eşyasını çalar.

11. Tırnakçılar: Tırnakçılar birine para bozdurur. Paraları sayarken paranın büyüğünü alırlar. Para eksik deyip karşı taraftan para isterler.

12. Kavgacılar: Kavgacılar yolda kavga eder. Biri ayırmaya geldiğinde ayırmaya gelenin değerli eşyalarını ya da parasını çalarlar.

13. Kaldırmcılık: Ustalaşma alanı genellikle dışarıda, açık mekanlarda bulunan şeyleri çalmak tarzında olan hırsızlık (Ersoylu, 2004:215). Örneğin; anahtarını aracın üzerinde bırakan kişilerin arabasındaki değerli eşyalarını ya da arabasını çalmak gibi hırsızlık işleri bu sınıfa girer.

14. Telefoncu, Elektrikçiler: Telefoncuyuz ya da elektrikçiyiz diye eve girerler. Bu yolla evdeki değerli eşyaları çalarlar (Veysel A.)

15. Açık Kaldırmcı: Dışarıda açıkta bulunan şeyleri çalmada ustalaşmış, bu işi âdet edinmiş hırsız.

16. Çilingir: Evlere ve iş yerlerine kapıyı ustaca açıp giren hırsız.

17. Defineci: Bir define bulmuş gibi yaparak, bunu bilgisiz kişilerin parasını almak için kullanan dolandırıcı.

- 18. Anaforcucu:** Hileyle para kazanmayı alışkanlık edinmiş kişi.
- 19. Dızdızcı:** Para basan bir makine icat ettiği yalanıyla dolandıran kimse.
- 20. Çantacı:** Çanta çalmada ustalaşmış hırsız.
- 21. Otobüşçü:** Otobüste hırsızlık yapan hırsız.
- 22. Mantarcı:** Saf kimseleri dolandıran hırsız.
- 23. Madaracı:** Kalpazan,sahte para basan hırsız.
- 24. Tramvaycı:** Tramvayda hırsızlık yapan hırsız.
- 25. Tufacı:** Geceleri ev ve işyeri soymada usta olan hırsız, vurguncu, fırsatçı. Silahlı hırsız.
- 26. Matizci:** Sarhoşları soymayı iş edinmiş hırsız.
- 27. Kedici:** Balkona, pencereye asılı eşyayı kedi fırlatarak düşürüp çalan hırsızlar.
- 28. Durakçı:** Özellikle kamu taşıma aracı duraklarında işini gören yankesici, kalabalığı ve araca binilirken oluşan itiş kakışı kollayıp yankesicilik yapar.
- 29. Sinyalci:** Dilenci, fırsat bulunca yankesicilik yapan dilenci.
- 30. Tavcı:** Düşük değerli takı saat vb. nesneyi yüksek değerliymiş gibi tanıtarak satan dolandırıcı (genellikle bir yardımcıyla birlikte dolandırıcılık yaparlar.) Kumar üç kağıt gibi oyunlarda bazı dolandırıcılık türlerinde yardımcılık dümencilik yapan kimse.
- 31. Pislikçi:** Bir tür yankesici. Birisinin üzerini yanlışlıkla pisletmiş gibi yapar ve temizlemeye çalışırken saatini cüzdanını vb. çalar.
- 32. Mücevherci:** Özellikle mücevher gibi değerli eşya çalma konusunda uzmanlaşmış hırsız.
- 33. Tokatçı:** Özellikle sahte mal verme, ödemeyi sahte parayla yapma, eksik yapma biçiminde hırsızlık yapan kimse.
- 34. Tükürükçü:** Bir tür yankesici. Birisinin üzerine yanlışlıkla tükürmüş gibi yapar, tükürük lekesini temizleme bahanesiyle o kişinin parasını ya da değerli eşyasını el çabukluğuyla çalar.
- 35. Üçkağıtçı:** Bul karayı al parayı oyunu; oyunu oynatan ikisi kırmızı, birisi siyah simgeli üç iskambil kağıdına bir zemin üzerinde sürekli yer değiştirir ve oynayanların karayı bulmasını ister. Karayı bulan koyduğu paranın mislini alır. Bulamayanın parası oyunu oynatan kişide kalır.
- 36. Yüksükçü:** Bir tür dolandırıcı. Üç terzi yüksüğü ve nohut iriliğinde bir küreyi malzeme olarak kullanır, yüksüklerin yerini değiştirirken bunların birisinin altındaki küreciğin yerini de değiştirir ve küreciği bulana koyacağı paranın mislini vaat eder (V.A.).
- 37. Otelci:** Özellikle otellerde faaliyet gösteren hırsız (V.A.).
- 38. Tırtıkçı:** Verdiği para destesindeki bir banknotu iki kez sayarak, bozuk olarak verdiği parayı sayarken tırnak marifetiyle fazla göstereren hırsız (V.A.).
- 2. Argoda Hırsızları Tanımlamak İçin Kullanılan Bazı İsimler**
- Anaforcucu:** Hileyle para kazanmayı alışkanlık haline getirmiş kişi.
- Dizo:** Hırsız.
- Dubaracı:** Dalavereci, hileci, yalancı.
- Dümenci:** Dalavereci, hile yapan (V.A.).
- Dikizci:** Hırsızlık sırasında gözcülük yapan kişi.
- Dolapçı:** Düzenbaz, şikeci.
- Erkete:** Hırsızlık sırasında gözcülük yapan.
- Kafesçi:** Dolandırıcı, dalavereci.

Ketenpereci: Dolandırıcı.

Kolpacı: Dalavereci, düzenbaz.

Manıacı: Dolandırıcı, hırsız.

Numaracı: Dalavereci, hile yapan.

Patalya: Dolandırıcı yardımcısı (V.A.).

Sansar: Hırsız, yankesici (V.A.).

Üçkağıtçı: Dolandırıcı (V.A.).

Tokatçı: Hırsızlık yapan, dolandırıcı (özellikle sahte mal verme, ödemeyi sahte parayla yapma, eksik yapma biçimindedir.)

Tırtıkçı: Hırsız.

3. Hırsızlık ve Dolandırıcılıkla İlgili Bazı Argo İsimler

Anafor: Para vermeden yolsuzlukla elde edilen kazanç.

Aşırmasyon: Hırsızlık, çalma.

Cumburlop: Bir şeyi zahmetsizce çalma, kolaylıkla alıp cebe indirme.

Cukka: Haksız kazanç (V.A.).

Dubara: Hile, yalan, dalavere.

Dümencilik: Dalaverecilik.

İş: Hırsızlık, yankesicilik.

Lüpürt: El çabukluğuyla çalındığını belirtmek için lullanılan sözcük.

Tor: Hile, tuzak.

Tonga: Hile, dalavere.

Sakat: Hile, dalavere.

Tavcılık: Dolandırıcılık.

Tufacı : Hırsız.

Tırtıkçı: Hırsız.

4. Argoda Hırsızların Dolandırdıkları Kişilere Verdikleri İsimler

Civciv: Deneyimsiz, kolay aldatılabilir kız veya genç kadın.

Denyo: Alık, sersem.

Enayi: Kolayca aldatılan kişi (V.A.).

Hindi: Kolay aldatılabilen zengin, şaşkın.

Kaz: Aptal, salak, enayi (V.A.).

Kelek: Aptal, saf kimse.

Keko: Aptal.

Keriz: Enayi, saf.

Ördek: Enayi.

Palaz: Toy, akılsız oyuncu.

Sağmal: Parasının ya da malının çalınmasını karşılıksız elde edilmesini hissetmeyen ya da buna aldırmayan kimse.

5. Argoda Hırsızlık ve Dolandırıcılıkla İlgili Kullanılan Fiiller

Anaforla-: Bir şeyi yolsuzlukla elde etmek, soymak.

Arakla-: Çalmak, hırsızlık yapmak (V.A.).

Aşır-: Çalmak.

Aşır-: Çalmak (V.A.).

Av et-: Birinin parasını çalmak (V.A.).

Bıyıklıya piyaz ver-: Polisle iyi geçinmek, polise rüşvet vermek.

Cımbızla-: Birinin cebinden sezdirmeden para çalmak.

Cukkasını al-: Haksız kazançtan payını almak.

Cumburlop et-: Çalmak.

Çakmak (bir şeyi birine): Hile yaparak satmak, yutturmak.

Çaparıza gel-: Tuzağa düşmek, hileyle aldatılmak.

Çay içmeye git-: Bir yere hırsızlık yapmaya gitmek.

Dızdızza-/dızla-: Dızdızcılık yöntemi kullanarak dolandırmak, birini soymak.

Dolaba koy-: Aldatmak, hile yapmak.

Dümen çevir-: Hile ile iş yapmak (V.A.).

Ertekeye yat-: Gözetlemek (V.A.).

Emzir-: Arabanın deposundan benzin çalmak.

Enayi s.mek: Toy birinden para sızdırmak.

Enselen-: Tutuklanmak, yakalanmak.

Erketeye yat-: Gözetlemek.

Erteke Dur-/Ertekeye yat-: Gözcülük yapmak (V.A.).

Fertiği çek-: Gizlice kaçmak, kaçıp uzaklaşmak.

Fitille-: Çaldığı parayı, değerli eşyaları saklamak.

Gebenleri kıyıla-: Birisinin değerli eşyalarını haberi olmadan almak.

Hırsıla- : Çalmak, hırsızlık yapmak.

İş al-: Kandırıp, dolandırmak (V.A.).

İş bul-: Soyulacak bir yer bulmak (V.A.).

Kelek at-/yap-: Kazık atmak, birinin ummadığı bir zamanda hile yaparak, aldatarak zarara sokmak.

Kül yuttur-: Birini aldatmak.

Kulpa oyna-: Aldatmak, kandırmak.

Kolpa oyna-: hile dalavere yapmak.

Kolpaya düşür-: Oyuna getirmek, aldatmak.

Ketenpereye getir-: Aldatmak, tuzağa düşürmek.

Kerizle-: Kandırmak, aldatmak.

Keleğe getir-: Aldatmak, kandırmak.

Kekle-: Aldatmak, kandırmak.

Kaldır-: Çalmak.

Kaz yol- : (Dolandırıcı, kumarcı ve benzerine göre) Bir kimsenin saflığından yararlanarak parasını almak, birini toy bulup dolandırmak.

Kazık at-: Bir malı ederinden yükseğe satmak.

Kafesle-: Birini aldatmak, soymak.

Kafese koy-: Birini soymak.

Kafa kopar-: Bir malı ederinden yükseğe satmak.

Lüpe kon-: Emek vermeden bir şeyi ele geçirmek.

- Morfin koy-:** Aldatmak, kandırmak.
- Mantarla-:** Saf insanları dolandırmak.
- Martaval oku-:** Yalan söylemek, birisini kandırmaya çalışmak.
- Malı indir-:** Çaldığı şeyleri bir yere gömmek, ya da birilerine teslim etmek.
- Numara çek-:** Dalavere yapmak.
- Numara ye-:** Aldanmak, kanmak.
- Numaraya gel- :** Aldanmak, kanmak.
- Numara yap-:** Hile, dalavere yapmak.
- Numaraya yat-:** Hileye, yalana başvurmak.
- Okut-:** Hile ile satmak.
- Ördek avla-:** Parasını almak.
- Ördekle-:** Kasadan para çalmak (bir işyerinde çalışan kişi tarafından).
- Sağ-:** Birisinin elindeki mal veya parayı yavaş yavaş elde etmek.
- Sızdır-:** Haberi olmadan malını, parasını almak.
- Söğüşle-:** Malını, parasını çalmak.
- Tokada koş-:** Dolandırmak (V.A.).
- Tongaya bas-:** Tuzağa düşmek (V.A.).
- Tora düş-:** Dolandırılmak.
- Tufala-:** Gizlice kaçırarak, çalmak, soymak.
- Tufaya gel-:** Hileye aldanmak.
- Tufala-:** Hırsızlık etmek, çalmak, soymak.
- Tufaya gel-:** Hırsızlığa uğramak, soyulmak.
- Tırtıkla-:** Çalmak.
- Tokatla-:** Çalmak, aldatmak, kandırmak.
- Uğurla-:** Çalmak, soymak.
- Uçur-:** Kapkaç yapmak.
- Uyut-:** Aldatmak, kandırmak.
- Üçkâğıda gel-:** Dolandırılmak.
- Üç kâğıda gel-:** Kanmak, aldanmak, dolandırılmak.
- Üç kâğıda getir-:** Kandırmak, aldatmak, dolandırmak.
- Üç kâğıt at-:** Hile yapmak.
- Ürküt-:** Çalmak, aşırarak.
- Yedir-:** Yalan söylemek, kandırmak, yalanına inandırmak.
- Yemle-:** (Oyunda, dolandırıcılıkta vb.) Aldatmak amacıyla durumu olduğundan iyi göstermek; örneğin yenilir gibi yapmak, dolandırılacak kişiye küçük bir çıkar sağlamak.) (V.A.)
- Yelkenleri bayınla-:** Hırsızlıktan toplanan paraları bir yerde toplamak.
- Yolunu bul-:** Hileyle para kazanmak.
- Yol al-:** Ortadan kaybolmak (V.A.).
- Yut-:** İnanmak, aldanmak, kanmak (V.A.).
- Yuttur-:** Aldatmak, kandırmak (V.A.).
- Yürüt-:** Bir şeyi sahibinin haberi olmadan almak.

Zokaya düş-: Hileye aldanmak, tuzağa düşmek.

Zokayı yut- Hileye aldanmak, tuzağa düşmek.

Zokaya düşür-: Hile yapıp aldatmak, tuzağa düşürmek.

Zulala-: Saklamak, gizlemek (Hileye aldanmak, tuzağa düşmek).

SONUÇ

Bu çalışmayla, hırsızların sosyokültürel yapıları ve kullandıkları dil ortaya konmaya çalışılmıştır. Hırsızlar hırsızlığı bir meslek gibi görmektedir. Hırsız tipleri sayılırken hırsız tiplerinin sonuna Türkçede aynı zamanda meslek ismi yapan –CI isimden isim yapma eki getirilmektedir (musluk-çu, kaldırımcı vb.) Günümüzde otuzdan fazla hırsız tipi olduğu tespit edilmiştir. Hırsızlar, hırsızlık yaptığı sırada daha önceden belirledikleri ve gündelik konuşma dilinden seçtikleri sözcükleri kullanırlar. Yani hırsızlık esnasında kullandıkları standart bir dil yoktur. Gizli dil, jargon, argo terimleri birbirinden farklı terimlerdir. Hırsız argosu bir meslek dalında uzman kişilerin yalnızca kendi aralarında kullandıkları ve bu meslek alanına mensup kişilerin anlayabileceği dildir. Kendi aralarında yalnızca belirli bir hırsızlık vakasında kullandıkları dil ise gizli dildir. Diğer kişiler bu dili anlamazlar.

Argoda, hırsızlıkla ilgili birçok isim ve fiil mevcuttur. Bunlarda hemen hemen küfür ifade eden bir isme ya da fiile rastlanılmamıştır. Hırsızlıkla ilgili bazı kelimelerin ise hiç değişmeden günümüze kadar geldiği görülmüştür.

KAYNAK KİŞİ

Veysel A.: Konya doğumlu. Doğum yerinin açıklanmasını istemedi. Küçük yaşlardan beri Türkiye'nin çeşitli yerlerinde hırsızlık yapmış. Konya E Tipi Kapalı Cezaevi'nde yatmış.

KAYNAKÇA

AKSAN, Doğan, **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1998.

AKTUNÇ, Hulki, **Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)**, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2008.

ARSLAN, Mehmet, **Argo Kitabı**, 2. Bas., Kitabevi Yay., İstanbul, 2009.

BURKE, P. ve ROY P., *Jargon Kavramı Hakkında*. (Çev.: Kerim Demirci), **Milli Folklor**, 8(16), 61 (Bahar), s. 185-186, 2004.

ÇOBANOĞLU, Özkul, Sanatsal Bir Dışavurum Formu Olarak Argo Kavramının Halk Bilimsel Çözümlemesi, **Bal-Tam Türklük Bilgisi**, Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi, Prizren, Eylül, s. 232-237, 2005.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Türk Argosu**, Genel İnceleme ve Sözlük, 2. Bas., Türk Dil Kurumu Yay., İstanbul, 1945.

ERSOYLU, Halil, **Türk Argosu Üzerinde İncelemeler**, L-M Yayınları, İstanbul, 2004.

MANGIR, M., Osman Cemal Kaygılı'nın Söz Varlığında Argo, **TÜBAR-XXX**, s.233-234, 2011.

MOR, Gökmen, **Türkiyedeki Gizli Dillerin Ses, Şekil ve Kavram Alanı Bakımından İncelenmesi**, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars, 2009.

NASKALI, E. G. ve SAĞOL, G., **Türk Kültüründe Argo**, Sota Yay., Haarlem–Hollanda, 2002.

ÖZKAN, Nevzat, **Gizli Dil Olarak Argonun Fonksiyonu Üzerine**, Türk Kültüründe Argo, Naskali, E. G. Sağol, G. (Ed.), SOTA Yay., Haarlem–Hollanda, İçinde (s. 23–30), 2002.

ÖZÖZEN, M. Y., Türkçe Deyimler Üzerine Birkaç Söz., **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, 600, s. 869-879, 2001.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali, **Türkçenin Argo Sözlüğü**, 1. Bas., Arkadaş Yay., Ankara, 2004.

RYZKHOVA, İ., **Çağdaş Rusçada Gençlerin Kullandığı Jargon Kelimeler**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatları (Rus Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2011.

SEZGİN, Bahattin, **Yeni Argo Sözlüğü**, Cinius Yay., İstanbul, 2013.

YILDIZ M. C. ve HAZAR M., Türk Argosunda Polis, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 2(5), s. 1-16, 2003.

YILDIZ, Hüseyin, Sözlü Kültür Malzemesi Olarak Türkçede Askerlik Jargonu, **Milli Folklor**, 22, 88, 114., 2010.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.sabah.com.tr/Yasam/2012/03/03/hirsizlarin-sifreleri> (14.01.2016)

<http://www.milliyet.com.tr/2005/02/20/pazar/yazalt.html> (15.06.2016)

tdk.terim.gov.tr (15.06.2016)